

JOAN F. MIRA

“I res que vinga d'allà dalt, i cap edició, projecte, frase, idea, iniciativa, paper, realitat o fantasia, on aparega el nom contaminat, el virus, el bacteri de la pesta. Així és com va la cosa. Ho dic perquè hi ha encara gent important –a Barcelona, per exemple– que es pensa que la cosa va d'alguna altra manera”

Marrano catalano

Vostès deuen recordar, perquè han llegit el meu llibre *Borja Papa*, o per il·lustració particular, aquella escena al costat del lilit de mort d'Innocenci VIII, quan els dos cardenals més poderosos de Roma (Roderic de Borja i Giuliano della Rovere: tots dos aspirants al pontificat, i tots dos successivament papes), es barallaven escandalosament per les claus del castell de Sant'Angelo, és a dir pel control militar de la ciutat. Va ser quan el cardenal genovès li va dir al valencià, entre altres impropis, el cèlebre insult “*marrano catalano*”: no solament l'acusava, doncs, de *catalano*, sinó de jueu mal convertit, *marrano*. Més greu no podia ser la injúria. A la Roma renaixentista la mania contra els catalans, i contra el nom de català, no degué ser molt llarga: el temps que els Borja representaren un perill per als grans llinatges del país. Després, l'oblit, com ja he explicat fa pocs dies. A València, però, aquella prevenció, enveja, por, frustració, ràbia, o com en vulguen dir –o potser una mica de tot– es va activar, fa poc més d'un segle, pel temps que els prohoms de la ciutat i del Regne (més de la ciutat que del Regne) veien fantasmes i competidors allà on no n'hi havia, i quan l'espanyolisme literari, lingüístic, nacional i polític de la burgesia valenciana no podia entendre de cap de les maneres el projecte del nou catalanisme centrat a Barcelona. És una història bastant ben estudiada, que té la seua continuació en Blasco Ibáñez i els seus seguidors locals, com més endavant la tindrà en el regionalisme integrat en el règim franquista, i en les fosques maniobres de la dreta per destruir qualsevol nacionalisme no rigorosament espanyol en els anys de la transició democràtica. Alfons Cucó acaba de publicar un llibre decisiu sobre aquest darrer tema, i vostès s'hi poden informar amb tota solvència. Si alguna cosa hi queda clara –a més de les responsabilitats de la dreta i de l'esquerra en la tèrbola història– és que l'anticatalanisme valencià és en última instància la versió exarcebada de l'espanyolisme regional. De manera que, en aquells anys 70 i primers 80, es va estendre a València l'hàbit o pràctica de considerar nefanda la paraula “català” –associada a profundes foscos de l'esperit com “jueu”, “enemic”, “invasor” o, en el cas no dels catalans mateixos sinó dels valencians procatalans, “traïdor”, “venut” i altres connotacions del mateix caire. *Marranos*, doncs, jueus contaminats, a més de catalans. I això, que semblava que s'havia d'acabar com s'acaben les bestieses de la història, encara dura.

Dura en l'obsessió per evitar la paraula nefanda fins i tot en el camp de la filologia i de la història més elementals: en qualsevol territori d'Espanya, els alumnes de l'escola primària i de la secundària poden aprendre la divisió de les llengües peninsulars derivades del llatí amb el nom de cadascuna. Al territori valencià, un mapa de la península Ibèrica amb el nom de la llengua catalana cobrint el País Valencià pot ser motiu de censura oficial. El Consell Valencià de Cultura, altíssim organisme d'atribucions altament incertes, només pogué fer aprovar un cèlebre informe sobre la llengua amagant tant com era possible la mare dels ous. L'Acadèmia Valenciana de la Llengua, institució amb un gloriós futur, no pot ni tan sols anomenar la paraula vetada. En els llibres de text, la conquesta i fundació del regne valencià –i la figura de Jaume I– ha de ser d'origen celestial, aragonès, espiritual, qualsevol cosa excepte català. El president Zaplana no permet (ni ho permetrà el seu partit, i no sé si ho haurien permès Lerma i els seus: jo crec que no) que la Generalitat Valenciana entre en l'Institut Ramon Llull, i prohibeix als alcaldes de Canals i de Xàtiva assistir a l'homenatge a Batllori. I res que vinga d'allà dalt, i cap edició, projecte, frase, idea, iniciativa, paper, realitat o fantasia, on aparega el nom contaminat, el virus, el bacteri de la pesta. Així és com va la cosa. Ho dic perquè hi ha encara gent important –a Barcelona, per exemple– que es pensa que la cosa va d'alguna altra manera.